

Una invitació a la neoil·lustració

Albert Camus ens ho va deixar ben clar: «Un no pot posar-se mai del costat dels que fan la història, sinó dels que la pateixen». I m'atreveixo a afegir: I ens cal fer-ho transcendent qualsevol circumstància i condició. Aquesta posició, possiblement, tingui a veure amb el fet que, personalment cada dia més, m'identifico amb l'ideari del compositor Robert Gerhard, que, el juny de 1939, poc després d'arribar a Cambridge i iniciar el seu exili escrivia: «Per temperament soc anarquista, és a dir místic; per cultura, demòcrata, és a dir protestant; i per reflexió, comunista-llibertari, és a dir: catòlic!».

A mi tota aquesta grotesca història de fa unes setmanes, de les declaracions de l'excomissari Villarejo, no em van sobtar gens. De tot l'enrenou generat amb les acusacions d'aquest sinistre i criminal personatge, el que més m'ha deixat sorprès no és el seu repugnant contingut, sinó la gran sorpresa que va generar en una part important de la societat catalana. No voldria entrar ara i aquí a discernir sobre la credibilitat que pot donar-se a les paraules d'un personatge que, sens dubte, ha format part d'una estratègia més àmplia i profunda com així ho manifesta un currículum que mostra com la realitat sempre supera la ficció, començant per un petit detall: com un comissari de policia pot arribar a forjar un patrimoni valorat en més de vint milions d'euros? O potser és la ficció la que acabi per voler copiar a la realitat i és, així, com podem explicar-nos per què l'esplèndid novel·lista Miquel de Palol, al final de la seva novel·la *Angèlica i Rafael*, apuntava fil per randa allò expressat per Villarejo. Això és: la implicació del serveis secrets espanyols en els atemptats del 17 d'agost.

Aquesta part de la societat catalana que ha quedat, però, tan sorpresa, potser de manera més inconscient que conscient, també ha fet plena confiança cega a les paraules d'un policia corrupte. I dir això no és negar la cada dia més possible veritat de la teoria de la implicació del CNI en els atemptats de la Rambla sinó que exhibeix plenament la immaduresa i inconsciència d'una bona part d'aquesta societat. Una societat adulta i conscient no s'hauria de sorprendre de declaracions com les de Villarejo ni tampoc de les actuacions de guerra bruta que pot arribar a fer un Estat. Un estat no és tan sols un nom quiet i passiu, sinó una dinàmica completament activa que, a voltes, empra modus operandi que ens deixa sense paraules. No entén ni d'ètica ni moral, ni tan sols de democràcia, i la finalitat justifica sempre tots els mitjans imaginables. I és que l'Estat, com ens va ensenyar Nietzsche, és sempre el més fred de tots els monstres. Episodis com la reacció a les declaracions de Villarejo assenyalen una veritat incòmoda: la necessitat que tots tenim de voler desplegar la noble tasca de ser capaços de pensar per nosaltres mateixos. Vaja, de no voler-nos creure el primer que se'ns diu. Això només es pot aconseguir a través de voler reflexionar, pensar, jutjar, madurar, elucubrar, rumiar, processar i sospesar la informació per nosaltres mateixos i no donar per vàlid el primer que ens arriba a través d'aquest immens ventilador d'excremència informativa com són les xarxes socials, on el seu relat queda sempre reduït al titular.

En plena enèsima onada d'una pandèmia que és la manifestació sociosanitària d'una crisi sistèmica global, comencem a palpar els efectes devastadors de l'entrada en aquella Nova Edat Fosca profetitzada per James Bridle i que, molt em sembla, només podrem traspassar amb la instauració d'una personal i íntima *Neoil·lustració*. Que el filòsof Ernst Cassirer em perdoni per haver-li manllevat aquest preciós terme, però és la millor manera que se m'acut per definir el fet de voler ser capaços de fondre les nostres arrels ontològiques en la vella Il·lustració europea amb la promoció, a tothora i en tot moment, amb aquesta màxima: atrevir-se a pensar per un mateix. 238 anys després de la publicació del famós petit assaig d'Immanuel Kant *Was ist Aufklärung?* (Què és la Il·lustració?), la sòrdida i tràgica realitat ordinària ens fa adonar de la plena validesa del seu primer paràgraf: «La Il·lustració és l'alliberament de l'home de la seva culpable incapacitat. La incapacitat significa la impossibilitat de servir-se de la seva intel·ligència sense la guia d'un altre. Aquesta incapacitat és culpable perquè la seva causa no resideix en la seva falta d'intel·ligència, sinó en la manca de decisió i valor per servir-se per a si mateix sense la tutela d'un altre. Una invitació a la

Neoil·lustració».

Imatge: Carles Claret.